

30. Guss A. (2020). The Digitization of Cultural Heritage under Polish Law and Policy: Challenges Presented by Copyright Law. *Santander Art and Culture Law Review*, 6 (2), pp. 377—406. DOI: <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.20.025.13028>.
31. Horvat A. & Zivkovic D. (2010). Copyright Issues Related to the Digitization of Cultural Heritage in Croatia. In S. Kurbanoglu, U. Al, P. Lepon Erdoĝan, Y. Tonta, & N. Uçak (Eds.), *Technological Convergence and Social Networks in Information Management. IMCW 2010. Communications in Computer and Information Science*, 96, pp. 161—174. Berlin, Heidelberg: Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-642-16032-5_15.
32. Kokhanovska E. & Kodynets A. (2021). Protection of Intellectual Property under Conditions of the Information Society Development. *Science and Innovation*, 17 (1), pp. 103—112. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine17.01.103>.
33. Martinez M. & Terras, M. (2019). "Not Adopted": The UK Orphan Works Licensing Scheme and How the Crisis of Copyright in the Cultural Heritage Sector Restricts Access to Digital Content. *Open Library of Humanities*, 5 (1), pp. 1—51. DOI: <https://doi.org/10.16995/olh.335>.
34. Mattingly F. X. (2017). If you don't use it, you lose it: what the U.S. could learn from France's law on out-of-commerce books of the 20th century. *Indiana International & Comparative Law Review*, 27 (2), pp. 277—306. DOI: <http://doi.org/10.18060/7909.0053>.
35. McDermott A. J. (2012). Copyright: Regulation Out of Line with Our Digital Reality?. *Information Technology and Libraries*, 31 (1), pp. 7—20. DOI: <https://doi.org/10.6017/ital.v31i1.1859>.
36. *National Library of Norway*. (2022), [online]. Available at: <https://www.nb.no/en/the-national-library-of-norway/>.
37. *Ustawa o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o grach hazardowych*. (2015), [online]. Available at: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20150001639>.
38. *Open letter on copyright reform* [Web site post] (2015, October 26), [online]. Available at: <https://pro.europeana.eu/page/open-letter-on-copyright-reform>.
39. *Portant diverses dispositions d'adaptation au droit de l'Union européenne dans les domaines de la propriété littéraire et artistique et du patrimoine culturel. n° 2015-195*. (2015), [online]. Available at: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000030262934>.
40. *Relative à l'exploitation numérique des livres indisponibles du XXe siècle. n° 2012-287*. (2012), [online]. Available at: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000025422700&categorieLien=id>.
41. *The IFLA Position on Copyright in the Digital Environment*. (2000), [online]. Available at: <https://www.ifla.org/publications/the-ifla-position-on-copyright-in-the-digital-environment-2000>.
42. Young A. C. (2016). Copyright's Not So Little Secret: The Orphan Works Problem and Proposed Orphan Works Legislation. *Cybaris*, 7 (2), article 1, [online]. Available at: <https://open.mitchellhamline.edu/cybaris/vol7/iss2/1/>.

Надійшла до редакції 18 травня 2022 року

УДК 378.6.093.5:[002+02]:331.548](045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2022.7(312).23-30

Оксана Матвієнко,

доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук, професор
кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності
Київського національного університету культури і мистецтв,
e-mail: oxmix2017@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5772-848X>

Михайло Цивін,

кандидат технічних наук, доцент, професор
кафедри дизайну Міжнародної академії управління персоналом,
e-mail: tsyvin2012@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0312-5805>

Професіологічний дискурс спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа"

Актуальність дослідження зумовлено суперечністю, що виникає внаслідок потреби професійної самоідентифікації студентів, які навчаються за освітньо-професійними програмами (ОПП), котрі умовно можна віднести до "інформаційного" складника спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" (ІБАС), та нерозробленості його професіології.

Наголошено, що в навчально-виховному процесі закладу вищої освіти метою професіології є створення механізму свідомої мотивації майбутніх фахівців до професійного зростання, формування активної позиції в засвоєнні професійних компетентностей, усвідомлення суспільного визнання й значущості обраного фаху.

Окреслено стан професіологічних досліджень складників спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа".

Наголошено на важливості репрезентації професіології інформаційної справи як дисципліни в навчальних планах, що зумовлено завданням формування компетенцій і професійної самоідентифікації, основою для реалізації яких є професіологічні знання майбутнього фахівця.

Акцентовано, що різноманітність напрямів і форм взаємодії інформаційного фахівця із соціально-інформаційним простором та множина завдань, які він вирішує, ускладнюють розроблення узагальненої концепції інформаційної професіології й трансляції її здобутків у процес підготовки фахівців.

Одним із педагогічно доцільних шляхів упровадження "інформаційної професіології" як навчальної дисципліни на нинішньому етапі розвитку наукових підходів до професіології інформаційної справи запропоновано змістову диференціацію й класифікацію інформаційних професій у різноманітності спеціалізації. За такого підходу раціональним є розроблення навчальної дисципліни "Професіологія" для конкретних освітніх програм, котрі позиціонують у складникові "інформаційна справа" спеціальності ІБАС.

Ключові слова: професіологія; інформаційна професіологія; професіологія інформаційної справи; документознавча професіологія

Постановка проблеми. Професіологія — галузь знань, що забезпечує створення соціально та педагогічно орієнтованої системи введення людини до професійної діяльності, вивчає закономірності, які відображають розвиток її видів, а також соціальних інститутів, котрі відповідають за професійну діяльність, накопичення, збереження, передавання й раціональне використання професійного досвіду. Одержані професіологією знання створюють цілісне уявлення про процеси, що відбуваються у сфері професійної зайнятості.

За змістом професіологія є комплексною науковою та навчальною теоретико-прикладною дисципліною, а результати професіологічних досліджень та їх трансляція в навчальний процес є принципово важливими для самореалізації молодих фахівців, їхньої професійної самоідентифікації, професійної адаптації, професійного самоствердження, а також безпосередньо стосуються компетенцій майбутніх професіоналів і керівників.

У навчально-виховному процесі закладу вищої освіти метою професіології є створення механізму свідомої мотивації студентів до професійного зростання, формування активної позиції в засвоєнні професійних компетентностей, усвідомлення суспільного визнання й значущості обраного фаху.

На важливості репрезентації професіології як дисципліни в навчальних планах наголошено, зокрема, в Національній рамці кваліфікацій [17], що однією з компетентностей магістра визначає організацію та керівництво професійним розвитком осіб і груп, основою для реалізації якої є професіологічні знання майбутнього фахівця.

Певну проблему становить розроблення навчальної дисципліни "Професіологія" для освітньої спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" (ІБАС). Вона об'єднує кілька освітньо-професійних компонент і спрямована на надання компетентностей у сферах діяльності,

які, хоча й мають міждисциплінарні зв'язки, однак є цілком самостійними (як-от професії бібліотекаря та архівіста) й усталеними в контексті предметної діяльності та ціннісних орієнтирів.

Виникає суперечність, що полягає в потребі професійної самоідентифікації студентів, які навчаються за освітньо-професійними програмами (ОПП), котрі умовно можна віднести до "інформаційного" складника спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", та нерозробленості професіології останнього.

Професія "інформаційного фахівця" наразі перебуває на етапі інституціоналізації, якому притаманні такі ознаки:

— наявність суспільної потреби в спеціалізації інформаційної діяльності;

— формування спеціальних вимог, норм і стандартів, які характеризують цей вид діяльності;

— визначення характеру спеціальних здібностей, знань і навичок індивідів, потрібних для виконання цього виду діяльності;

— розроблення методів і способів визначення таких здібностей та навчання спеціальних професійних знань, прийомів і навичок;

— формування стимулів і мотивів для занять саме цим видом діяльності як на рівні індивіда, так і на рівні суспільства загалом, що пов'язано з престижем професії;

— виявлення професійних інтересів, цінностей, норм, стилів і зразків поведінки, професійних ролей, що сприяють згуртуванню людей за ознакою належності до певної професії й конкретної професійної спільноти;

— становлення професійних організацій (спілок, об'єднань тощо).

"Інформаційна професіологія" потребує відповідного професіологічного дискурсу та розроблення методологічної платформи розвитку, що дасть змогу окреслити початкові заходи з реалізації навчальної дисципліни "Професіологія інформаційної справи" в процесі підготовки

студентів спеціальності ІБАС, а також з'ясувати зміст складника "інформаційна справа", що вважаємо актуальним завданням.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Різниця в рівнях теоретико-методологічного розвитку професіологічних знань для кожного зі складників спеціальності ІБАС є суттєвою.

Значною мірою це стосується складника "інформаційна справа", зміст якого все ще визначається на емпіричному рівні, системно не забезпечений спеціальними теоретико-методологічними дослідженнями, а назва професії, що відповідає "інформаційній справі" за спеціальністю ІБАС, потребує здійснення евристичного пошуку за Національним класифікатором професій і виявлення відповідності чинним професійним стандартам.

Один із можливих методологічних підходів до проблеми визначення сутності поняття "інформаційний фахівець", що не позбавлений суперечностей і вимагає уточнень і додаткових студій, запропонував дослідник інформаційної економіки М. Порат. На думку науковця, інформаційний фахівець створює не матеріальний, а інформаційний продукт [1]. Виокремивши "первинний" і "вторинний" інформаційні сектори економіки, М. Порат здійснив спробу класифікації фахівців, зайнятих інформаційною діяльністю, і виділив 200 професій, представники яких створюють інформаційний продукт. Дослідник відніс до видів діяльності інформаційного фахівця також відповідні дослідження й розробки (Research and Development, R&D) та інформаційні послуги, що супроводжують ці процеси. В умовах цифровізації та динамічної зміни способів інформаційно-комунікативної взаємодії застосування цього підходу допоможе виявити низку професійних напрямів і дати змогу з'ясувати їхнє місце у структурі цифрових трансформацій суспільства.

Розроблення наукової концепції професіології інформаційної справи пов'язано з професійною різноманітністю інформаційної діяльності на практиці й невизначеністю "інформаційної справи" в назві спеціальності. Розмірковуючи над цією проблемою, дослідники слушно наголошують: "...питання, про яку "інформаційну справу" йдеться в назві й, що дуже важливо, — сферу її практики, так само, як і тлумачення змісту цього словосполучення, залишаються відкритими" [5, с. 130].

Розвиток професійних ресурсів інформаційної діяльності підтверджує висловлену в наукових публікаціях гіпотезу, що структура інформаційних професій буде рухливою та постій-

но готовою до заповнення нових напрямів, що виникають у процесі еволюції соціального та інформаційного просторів.

Найвні публікації свідчать, що розпочалося формування науково-педагогічної школи підготовки інтернет-маркетолога та відбувається актуалізація досліджень цієї професії в контексті навчання за спеціальністю ІБАС. Зокрема, у статті Т. Новальської та В. Касьяна [15] обгрунтовано теоретико-методологічні основи підготовки інтернет-маркетолога, а його функції та компетентності в конвергентних професійних практиках узаasadнено у статті Т. Новальської та Н. Бачинської [14].

Ці дослідження є важливим етапом розвитку професіологічних знань щодо складника "інформаційна справа", цей науковий доробок упроваджується в навчальний процес за відповідною ОПП з підготовки інтернет-маркетолога.

Водночас потребує узагальнень стан професіологічних знань освітньо-професійних складників спеціальності ІБАС, виявлення спільних і відмінних професіологічних маркерів із метою подальшої концептуалізації професіології інформаційної справи та розроблення дидактичних умов імплементації цих напрацювань у навчальний процес.

Мета статті — окреслити стан професіологічних знань складників спеціальності ІБАС; віднайти методологічну платформу репрезентації "інформаційної професіології" як навчальної дисципліни "Професіологія інформаційної справи" у процесі підготовки студентів за спеціальністю ІБАС.

Виклад основного матеріалу дослідження. У спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" найбільш теоретично обгрунтованою є *бібліотечна професіологія*, результати наукових пошуків у царині якої відображено у працях фундатора наукової школи бібліотечної професіології А. Чачко [18] та її учнів.

Здобутки науково-освітньої школи бібліотечної професіології до 50-річчя підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної галузі в Київському національному університеті культури і мистецтв (КНУКіМ) висвітлено у статті Н. Бачинської [2]. У КНУКіМ, на продовження традицій зазначеної школи та з усвідомленням потреби в навчальній дисципліні для професійного розвитку бібліотечного фахівця й формування особистості професіонала, упродовж багатьох років викладається дисципліна "Бібліотечна професіологія", методичні та змістові основи якої окреслено в навчально-методичних доробках О. Каракоз [8].

Щодо професіологічних напрацювань у складнику "архівна справа" зазначимо, що в наукових джерелах не вдалося виявити праць, присвячених "архівній професіології", однак висловимо сподівання, що предметність цієї сфери професійної діяльності та висвітлення у фахових публікаціях, зокрема В. Бездрабко [3; 4], проблем архівної освіти в Україні, сприяють чіткому розумінню генези й тенденцій розвитку цих питань, спонукаючи вчених звернутися до системних досліджень професіології архівної справи.

Питання документознавчої професіології перебувало в полі уваги науковців від початку введення документознавчої освіти (від 1995 до 2015 р. — спеціальність "Документознавство та інформаційна діяльність"), в тому числі й у студіях авторки статті [11; 12].

Прикметно, що 2012 р. дисципліну "Документознавча професіологія" [6] було введено в КНУКіМ до навчального плану підготовки за спеціальністю "Документознавство та інформаційна діяльність", однак унаслідок трансформацій навчальних планів вона не закріпилась як складник змісту освіти документознавців.

Результати дослідження документного потоку 1991—2011 рр. із проблем документознавчої професіології наведено в дослідженні О. Політової [16]. Аналіз доводить, що видання та публікації з документознавчої професіології становили вагомий частину в загальному обсязі документно-інформаційного потоку з вітчизняного документознавства, а проблеми документознавчої професіології стали предметом наукових зацікавлень десятків авторів, які представляють різноманітні наукові школи та навчальні заклади.

Важливість професіологічних знань для формування управлінських компетенцій документознавця предметно продемонстровано у статтях Г. Малик [10]. Трактуювання дослідницею меж професійної діяльності, приклади кваліфікаційних вимог до певних посад у документно-інформаційній сфері, рівні компетентності, типові професійні ролі документознавців західних країн свідчать про значущість професіологічних і професіографічних знань майбутнього фахівця і як особистості, і як потенціального керівника. Логіка побудови професійних карт, визначення професійних ролей фахівця задля окреслення меж професії можуть слугувати методологічними орієнтирами в дослідженнях професіології інформаційної справи та розробленні відповідної навчальної дисципліни.

Не здійснивши спеціального аналізу кількості та спрямованості публікацій, що в різних

аспектах стосуються документознавчої професіології, зазначимо, що впродовж наступних років наукові пошуки не припинялись, їхні результати оприлюднено у профільних виданнях, апробовано у виступах на конференціях і збагачено дисертаційними дослідженнями, зокрема й представників педагогічних наук.

На потребі професіологічних знань у різних аспектах зосереджують увагу автори педагогічних досліджень документознавчої освіти за науковою спеціальністю 13.00.04 *Теорія і методика професійної освіти* [11]. Пропозиції педагогів спрямовано на ознайомлення студентів з основними напрямками розвитку документознавчої професіології в Україні та за кордоном. До заходів із реалізації професіологічної спрямованості фахівця у вимірах формування його професійної самосвідомості та морально-ціннісних професійних орієнтирів до змісту навчально-виховного процесу запропоновано заходи з демонстрації затребуваності обраного фаху та можливості самореалізації на сучасному ринку праці; усвідомлення ролі та значущості обраної професії, подальшого кар'єрного зростання, формування власного позитивного іміджу тощо.

Незважаючи на інституціоналізацію документознавства як науки та багаторічну практику підготовки документознавців у вищих закладах освіти (зокрема й технічного спрямування), не було вироблено цілісної, теоретично осмисленої концепції професіології документної діяльності, не відбулась інституціоналізація професіології як складника науки "Документознавство". Констатуємо критичну низьку кількість тематичних студій за науковою спеціальністю 27.00.02 — *Документознавство. Архівознавство*, в якій предметом досліджень було б обрано теоретико-методологічні засади документознавчої й архівної професіології, звернімо увагу на дисертацію С. Дубової "Підготовка документознавців для сфери державного управління в Україні (1995—2008 рр.)" [7], що предметно торкається професії та освіти документознавців. У праці досліджено історичні передумови виникнення документознавчої освіти, висвітлено специфіку її розвитку для сфери державного управління, уточнено зміст діяльності документознавців у сфері державного управління, виявлено інформаційно-технологічні чинники, що впливають на інноваційність змісту підготовки документознавців, обґрунтовано концептуальні засади підготовки документознавців для сфери державного управління.

З огляду на предмет пропонованого дослідження особливої "професіологічної уваги" потребують сучасні освітньо-професійні прог-

рами, що пропонуються в межах складника "інформаційна справа" спеціальності ІБАС. Такими є, зокрема, "менеджмент веб-проекту, дизайн цифрового контенту", "інтернет-маркетолог" тощо, котрі характеризуються конвергентністю з іншими галузями знань і напрямками освіти й *не мають змістового наповнення як такі, що предметно спрямовані на бібліотечну та архівну сфери діяльності.*

Професіологічний складник "інформаційної справи" спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" сьогодні не є предметом спеціальних досліджень. Оскільки об'єкт професіології становить професія як діяльність фахівця, очевидно, що чинником, котрий гальмує розвиток "інформаційної професіології" є невідомість основних концептів: яку професію вважати об'єктом "інформаційної професіології" ("професіології інформаційної справи") і хто є "інформаційним фахівцем"?

Упродовж періоду існування спеціальності ІБАС відповіді на це запитання не запропоновано в науковому дискурсі, а освітня практика інкорпорує до "інформаційної справи" широкий спектр видів діяльності документно-інформаційного та соціально-комунікативного спрямування, які безпосередньо не торкаються роботи в бібліотечній та архівній сферах.

Складність відповіді на запитання щодо змісту "інформаційної професії" зумовлено низкою чинників, котрі одночасно і ускладнюють процес пошуку об'єкта "інформаційної професіології", і окреслюють його орієнтири, зокрема:

— інтеграція інформаційного компонента в усі види діяльності;

— неможливість класифікації професійної різноманітності інформаційної діяльності за моноознакою;

— значна професійна динаміка, прискорення змін у структурі й змісті трудових завдань, інтеграція у професіях трудових дій, що раніше належали до компетенцій фахівців інших професійних груп;

— міжпрофесійна та міжвідомча міграція;

— розмивання меж інформаційної професії у процесі цифровізації професійної структури суспільства.

Очевидно, що професіологічні маркери "інформаційних фахівців", зокрема інтернет-маркетолога та менеджера вебпроекту, суттєво різняться між собою, навіть за умов наявності схожих завдань у галузі, наприклад, управління проектами чи застосування маркетингових технологій у професійній діяльності.

Водночас професіограма фахівця, зокрема тип професії, зміст діяльності, обов'язки, вимоги до знань, умінь та індивідуальних особливостей, умови праці, шляхи здобуття професії, галузі її застосування, рамки кар'єрного зростання, споріднені професії — це лише один із небагатьох складників професіологічних досліджень. Не менш важливими є відповіді на запитання: якими є психологічні умови діяльності представників "інформаційних" професій у цифровому середовищі; у чому полягає специфіка професійної адаптації за зростання професійної мобільності та розвитку цифрових технологій; як виявити готовність фахівців до зміни професійних ролей і статусів; як відбувається професійна самоідентифікація тощо. І найважливіше: чи можуть бути відповіді на ці запитання однаковими для узагальненого розуміння поняття "інформаційний фахівець"?

Слід згадати, що у 1980-ті рр. науковці приділяли увагу спробам побудови моделі універсального інформаційного працівника. Так, у статті Є. Надірадзе, Т. Нарсія, О. Шатберашвілі [13] запропоновано логіку цього процесу: *створення попередньої універсальної моделі — на основі експертних оцінок одержання кваліфікаційних моделей для кожної спеціалізації інформаційних фахівців — одержання моделей, інтегрованих в остаточну модель універсального інформаційного фахівця науково-технічної інформації.*

Однак запропонований метод не було реалізовано, а результати його обговорення не репрезентовано в тогочасному науковому дискурсі.

У сучасній освітній практиці спроба змістового наповнення навчальної дисципліни "Професіологія інформаційної справи" з використанням евристичної стратегії слідування за розділами й темами, запропонованими до опрацювання в програмі навчальної дисципліни "Бібліотечна професіологія" [9], апробованої в навчальному процесі та концептуально підтриманої теоретичними дослідженнями, не дає бажаних результатів. Для "інформаційної професії" (виокремлюючи її як самостійну відповідно до складника "інформаційна справа" у назві спеціальності) сьогодні немає відповідей на питання, які стосуються:

— інформаційних фахівців як соціально-професійної групи сучасного суспільства;

— морально-ціннісних та психологічних характеристик інформаційної професії;

— проблем професійної адаптації та особистісного розвитку фахівця з інформаційної справи;

— сучасних професіологічних концепцій інформаційної справи;

— професіограми фахівця з інформаційної справи;

— моделі й соціального портрета фахівця тощо.

Очевидно, що під час розроблення професіології інформаційної справи неможливо відобразити всю різноманітність напрямів і форм взаємодії інформаційного фахівця із соціально-інформаційним простором та завдань, які він виконує. Розв'язання проблеми, котре вбачаємо на нинішньому етапі розвитку наукових підходів до професіології інформаційної справи, полягає у змістовій диференціації та класифікації інформаційних професій у різноманітності пропонованих ОПП. За такого підходу доцільним є розроблення навчальної дисципліни "Професіологія" для конкретних освітніх програм, запропонованих у складникові "інформаційна справа" спеціальності ІБАС.

В умовах наявної суперечності, що виникає між потребою набуття професіологічних знань студентами та нерозробленістю наукової концепції "професіології інформаційної діяльності", запропонуємо розділи й теми, що вже сьогодні можуть бути розгорнуті у змісті цієї навчальної дисципліни для окремих освітньо-професійних програм:

1. Освіта і професія інформаційного фахівця: ретроспектива та сучасний етап

Підготовка фахівців для системи документно-інформаційних комунікацій в Україні. Спеціалізації в підготовці фахівців за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа". Критерії сталості інформаційної професії для різних напрямів у сфері професійної інформаційної діяльності. Освітньо-кваліфікаційна характеристика інформаційного фахівця в умовах конвергенції технологій та освітніх напрямів.

2. Передумови розвитку професіології інформаційної справи

Тенденції у змінах характеру, об'єктів і засобів діяльності інформаційного фахівця. Цифровізація суспільства як чинник розмивання меж інформаційної професії. Процеси диференціації та інтеграції інформаційної професії. Професійна різноманітність інформаційної діяльності. Цифрові професії інформаційного фахівця. Професіологічні дослідження сфери інформаційної та соціально-комунікативної діяльності.

3. Характеристики інформаційної професії

Система цінностей у професійній діяльності інформаційного фахівця. Професійна етика. Професіографія. Професіограма фахівця за освітньою

програмою: тип професії, зміст діяльності, обов'язки, вимоги до знань, умінь та індивідуальних особливостей фахівця, умови праці, шляхи одержання професії, галузі застосування професії, шляхи кар'єрного зростання, споріднені професії.

Цілком ймовірно, що професіологічні пошуки в царині "інформаційної справи", диференційовані за спеціалізаціями, згодом дадуть змогу вибудувати узагальнену професіологічну концепцію "інформаційної справи" за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" та наповнити науково осмисленим змістом навчальну дисципліну "Професіологія інформаційної справи".

Висновки. В умовах активних трансформацій професійної сфери, зокрема й зумовлених цифровізацією суспільства, актуальною теоретичною та практичною дисципліною стає професіологія — наука про професійні явища в суспільстві, процеси професійного становлення особистості, соціальну сутність професійної діяльності та шляхи формування професійної свідомості й професіоналізму особистості; професіологія виявляє зміни у світі професій і побудові трудового процесу.

"Інформаційна справа" як освітньо-професійний складник спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" характеризується розвитком освітньо-професійних програм, спрямованих на підготовку фахівців для документно-інформаційної діяльності в широкому контексті застосування цифрових засобів.

Важливість репрезентації професіології інформаційної справи як дисципліни в навчальних планах визначено потребою формування компетенцій і професійної самоідентифікації, основою для реалізації яких є професіологічні знання майбутнього фахівця.

Різноманітність напрямів і форм взаємодії інформаційного фахівця із соціально-інформаційним простором, а також завдань, які він вирішує, ускладнює розроблення узагальненої концепції інформаційної професіології й трансляції її здобутків у навчальний процес.

Розв'язання проблеми на нинішньому етапі розвитку наукових підходів до професіології інформаційної справи полягає у змістовій диференціації та класифікації інформаційних професій у різноманітності спеціалізацій. За такого підходу доцільним є розроблення навчальної дисципліни "Професіологія" для конкретних освітніх програм, які позиціонуються у складнику "інформаційна справа" спеціальності ІБАС.

Список використаних літератури та джерел

1. *Porat M.* Information Economy: Definition and Management. United States Department of Commerce. Office of Telecommunications, 1977 / M. Porat. — Mode of access: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED142205.pdf>. — Title from the screen.
2. *Бачинська Н. А.* Київська науково-освітня школа бібліотечної професіології (до 50-ти річчя підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної галузі в Київському національному університеті культури і мистецтв) / Н. А. Бачинська // Гілея : науковий вісник. — 2018. — Вип. 134 (липень). — С. 32—39.
3. *Бездрабко В. В.* Актуальні проблеми документознавства в Україні / В. В. Бездрабко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2020. — № 1. — С. 26—41.
4. *Бездрабко В.* Криза документознавчої освіти: навч з сподіванням / В. Бездрабко // Інформація, комунікація, суспільство, 2020 : зб. матеріалів 9-ї Міжнародної наукової конференції, 21—23 травня 2020 року, Львів. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. — С. 100—101.
5. *Бездрабко В. В.* Архівна освіта в Україні: традиції й тенденції / В. В. Бездрабко // Український історичний журнал. — 2017. — № 3. — С. 129—147.
6. *Документознавча професіологія : робоча навчальна програма для студентів напряму підготовки 7.02010501, 8.02010501 "Документознавство та інформаційна діяльність" / Уклад. : О. В. Матвієнко, І. М. Мага. — Київ : КНУКіМ, 2012. — 42 с. — Режим доступу: http://91.217.179.134:9100/libr/DocDescription?doc_id=749138. — Назва з екрана.*
7. *Дубова С. В.* Підготовка документознавців для сфери державного управління в Україні (1995—2008 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук / Дубова Світлана Володимирівна ; Держ. акад. кер. кадрів культ. і мистецтв. — Київ, 2010. — 19 с.
8. *Каракоз О. О.* Бібліотечна професіологія : практикум / О. О. Каракоз. — Київ : Ліра-К, 2017. — 66 с.
9. *Крохмаль І. М.* Формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності у ВНЗ : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Крохмаль Ірина Миколаївна ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". — Старобільськ, 2019. — 23 с.
10. *Малик Г.* Професійна карта як елемент реалізації компетентнісного підходу в інформаційно-комунікативній підготовці документознавця: вітчизняний і міжнародний виміри / Галина Малик // Вісник Книжкової палати. — 2011. — № 4. — С. 26—33.
11. *Матвієнко О.* Документознавча професіологія: проблеми і перспективи / Оксана Матвієнко // Вісник Книжкової палати. — 2007. — № 5. — С. 30—32.
12. *Матвієнко О.* Розвиток професіології інформаційної сфери — соціально-педагогічна вимога інформатизації суспільства / О. Матвієнко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 16—18 травня 2006 р. — Київ, 2006. — С. 164—166.
13. *Надирадзе Е. Л.* Экспериментальная модель универсального информационного работника / Е. Л. Надирадзе, Т. Н. Нарсия, О. Б. Шатберашвили // НТИ. Сер. 1. — 1986. — № 9. — С. 11—15.
14. *Новальська Т.* Інтернет-маркетолог за спеціальністю Інформаційна, бібліотечна та архівна справа: функції та компетентності у конвергентних професійних практиках / Т. Новальська, Н. Бачинська // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. — 2022. — № 9. — С. 125—136.
15. *Новальська Т.* Теоретико-методологічні засади підготовки інтернет-маркетолога за спеціальністю 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" / Т. Новальська, В. Касьян // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. — 2021. — № 7. — С. 71—82.
16. *Політова О.* Документально-інформаційний потік з документознавчої професіології: структура, динаміка та сучасні тенденції / О. Політова // Вісник Книжкової палати. — 2012. — № 9. — С. 38—41.
17. *Про затвердження* Національної рамки кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12> (дата звернення 20.04.2022). — Назва з екрана.
18. *Чачко А.* Бібліотечна професіологія в системі багатоступеневої фахової освіти та її стандартизації / А. Чачко // Бібліотечний вісник. — 1997. — № 4. — С. 3—6. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_1997_4_3. — Назва з екрана.

Oksana Matvienko,

*Dr. Hab. in Pedagogical Sciences, PhD of Technical Sciences,
Professor of the Documentation and Information-Analytical
Activity Department at the Kyiv National University of Culture and Arts*

Michael Tsyvin,

*PhD of Technical Sciences, Associate Professor,
Professor of the Design Department of the International Academy of Personnel Management
Professional discourse of the specialty "Information, library and archival affairs"*

The urgency of the study is due to the contradiction that arises due to the lack of "information profession", necessary for professional self-identification of students studying in educational and professional programs (EPP), which can be conditionally attributed to the "information" component of "Information, Library and Archival Affairs"

and undeveloped professionalism of this component of the Information, library and archival affairs specialty (ILAA). It is emphasized that in the educational process of higher education the goal of professionalism is to create a mechanism of conscious professional motivation of future professionals to professional growth, forming an active position in the acquisition of professional competencies, awareness of public recognition and importance of the chosen profession. The article outlines the state of professional research of the components of the specialty "Information, library and archival affairs". The importance of presenting the profession of information business as a discipline in the curriculum of specialist training is emphasized, which is due to the need to develop competencies and professional self-identification, the basis for which is the professional knowledge of future specialists. It is emphasized that the variety of directions and forms of interaction of the information specialist with the surrounding social information space and the tasks he solves complicates the development of a generalized concept of information profession and translation of its achievements into the training process. One of the pedagogically expedient ways of introducing "information profession" as a discipline in the process of training specialists at the current stage of development of scientific approaches to the profession of information science, proposed semantic differentiation and classification of information professions in a variety of specializations. With this approach, it is appropriate to develop the discipline "Professiology" for specific educational programs, which are positioned in the component "information business" specialty ILAA.

Keywords: *professiology; information professiology; professiology of information business; document science professiology*

References

1. Porat M. (2022). *Information Economy: Definition and Management*. United States Department of Commerce. Office of Telecommunications, 1977. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED142205.pdf>.
2. Bachinska N. A. (2018). Kiyivska naukovo-osvitnya shkola bibliotechnoyi profesiiologiyi (do 50-ti richchya pidgotovki fahivciv bibliotechno-informacijnoyi galuzi v Kiyivskomu nacionalnomu universiteti kulturi i mistectv). *Gileya*, Vip. 134 (lipen), pp. 32—39.
3. Bezdrabko V. V. (2020). Aktualni problemi dokumentoznavstva v Ukraini. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informologiya*, 1, pp. 26—41.
4. Bezdrabko V. (2020). Kriza dokumentoznavchoyi osviti: navich zi spodivannyam. *Informaciya, komunikaciya, suspilstvo, 2020 : zb. materialiv 9-yi Mizhnarodnoyi naukovoyi konferencii, 21—23 travnya 2020 roku*. Lviv: Vidavnistvo Lvivskoyi politehniki, pp. 100—101.
5. Bezdrabko V. V. (2017). Arhivna osvita v Ukraini: tradiciyi j tendenciyi. *Ukrayinskij istorichnij zhurnal*, 3, pp. 129—147.
6. Matviyenko O. V. & Maga I. M. [uklad.]. (2012). *Dokumentoznavcha profesiiologiya : robocha navchalna programa dlya studentiv napryamu pidgotovki 7.02010501, 8.02010501 "Dokumentoznavstvo ta informacijna diyalnist"*. Kyiv: KNUKiM. Available at: http://91.217.179.134:9100/libr/DocDescription?doc_id=749138.
7. Dubova S. V. (2010). *Pidgotovka dokumentoznavciv dlya sferi derzhavnogo upravlinnya v Ukraini (1995—2008 rr.)*. PhD. Derzh. akad. ker. kadri kult. i mistectv. Kyiv.
8. Karakoz O. O. (2017). *Bibliotechna profesiiologiya : praktikum*. Kyiv: Lira-K.
9. Krohmal I. M. (2019). *Formuvannya profesijnoyi gotovnosti majbutnogo fahivcya z dokumentoznavstva ta informacijnoyi diyalnosti u VNZ*. PhD. Derzh. zakl. "Lugan. nac. un-t im. Tarasa Shevchenka". Starobilsk.
10. Malik G. (2011). Profesijna karta yak element realizaciyi kompetentnitsnogo pidhodu v informacijno-komunikativnij pidgotovci dokumentoznavcya: vitchiznyanij i mizhnarodnij vimiri. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 4, pp. 26—33.
11. Matviyenko O. (2007). Dokumentoznavcha profesiiologiya: problemi i perspektivi. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 30—32.
12. Matviyenko O. (2006). Rozvitok profesiiologiyi informacijnoyi sferi — socialno-pedagogichna vimoga informatizaciyi suspilstva. *Dokumentoznavstvo. Bibliotekoznavstvo. Informacijna diyalnist: problemi nauki, osviti, praktiki : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kiyiv, 16—18 travnya 2006 r.* Kyiv, pp. 164—166.
13. Nadiradze E. L., Narsiya T. N. & Shatberashvili O. B. (1986). Eksperimentalnaya model universalnogo informacionnogo rabotnika. *NTI. Ser. 1*, 9, pp. 11—15.
14. Novalska T. & Bachinska N. (2022). Internet-marketolog za specialnistyu Informacijna, bibliotechna ta arhivna sprava: funkciyi ta kompetentnosti u konvergentnih profesijnih praktikah. *Ukrayinskij zhurnal z bibliotekoznavstva ta informacijnih nauk*, 9, pp. 125—136.
15. Novalska T. & Kasyan V. (2021). Teoretiko-metodologichni zasadi pidgotovki internet-marketologa za specialnistyu 029 "Informacijna, bibliotechna ta arhivna sprava". *Ukrayinskij zhurnal z bibliotekoznavstva ta informacijnih nauk*, 7, pp. 71—82.
16. Politova O. (2012). Dokumentalno-informacijnij potik z dokumentoznavchoyi profesiiologiyi: struktura, dinamika ta suchasni tendenciyi. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 9, pp. 38—41.
17. *Pro zatverdzhennya Nacionalnoyi ramki kvalifikacij : postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 23 listopada 2011 r. № 1341*. (2011). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12> [Accessed 20.04.2022].
18. Chachko A. (1997). Bibliotechna profesiiologiya v sistemi bagatostupenevoyi fahovoyi osviti ta yiyi standartizaciyi. *Bibliotechnij visnik*, 4, pp. 3—6. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_1997_4_3.

Надійшла до редакції 4 липня 2022 року